

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545 เป็นกลไกสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนา คุณภาพการศึกษาของชาติ ส่งผลให้เกิดกระแสความตื่นตัว และเคลื่อนไหวในการดำเนินงาน ทั้งต่อหน่วยงาน องค์กร และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 2) และกำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ คือปฏิรูปการเรียนรู้ ปฏิรูปผู้สอนและบุคลากร ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษา ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อโครงสร้างของการจัดการศึกษา เป็นการปรับระบบโครงสร้างองค์กร และระบบบริหารจัดการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ และเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้มากขึ้น (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2544, หน้า 4) เพราะการศึกษาคือกระบวนการสำคัญที่จะช่วยให้คน ได้มีความรู้ ความสามารถที่จะปรับตัวเอง เพื่อให้เขาดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุข (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2543, หน้า 3) โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนมัศึกษามีหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับเยาวชนของชาติเพื่อพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ ให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ที่พร้อมจะเผชิญต่อสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อเป็นพลังในการพัฒนาประเทศหรือเพื่อศึกษาต่อ (วรรณิ โรจนพร, 2544, หน้า 2) แต่สภาพองค์กรของโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมอาจยังไม่สมบูรณ์นัก เนื่องจากการสรุปผลการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 138-147) ได้สรุปผลการดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จากการสำรวจประชามติเรื่องคุณภาพการศึกษา โดยการสำรวจทัศนคติของครู นักเรียน และประชาชนเกี่ยวกับคุณภาพทางการศึกษาและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา เมื่อ เดือนสิงหาคม 2540 จากกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศ พบว่า นักเรียนได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ จากโรงเรียนในระดับหนึ่ง แต่ยังมีนักเรียนจำนวนไม่น้อยที่เรียนหนังสือไม่รู้เรื่อง ไม่ชอบครู ไม่ชอบผู้บริหารโรงเรียน ด้านตัวครูมีครูส่วนหนึ่งที่ไม่ต้องการเป็นครู วิธีการสอนของครูส่วนใหญ่ก็ยังใช้วิธีการสอนแบบเดิม ครูขาดการพัฒนาด้านความรู้และทักษะการสอน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ย่อมมีผลกระทบต่อคุณภาพของการจัดการศึกษา และการดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสภาพองค์กรของ โรงเรียนมัธยมศึกษาโดยตรงอีกด้วย

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรนั้น หากเป็นองค์กรที่มีสุขภาพที่ดี ก็จะทำให้สามารถพัฒนาได้ดีด้วย (Hoy & Miskel, 1991, p. 234) เนื่องจากองค์กรที่มีสุขภาพสมบูรณ์นั้นเป็นองค์กรที่เปิด สามารถที่จะปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอ ผู้บังคับบัญชาและสมาชิกทุกคนในองค์กรจะต้องมีวุฒิภาวะสูง มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน ยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) (คุณวุฒิ คนฉลาด, 2540, หน้า 11) และจากแนวคิดของฟอร์ไดซ์ (Fordyce) และวิล (Weil) ได้เปรียบเทียบไว้ในหนังสือ “การจัดการกับคน (Managing With People)” ว่าองค์กรที่มีสุขภาพสมบูรณ์ สมาชิกในองค์กรมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์และร่วมพลังกันปฏิบัติการกิจให้บรรลุเป้าหมาย แต่องค์กรที่มีสุขภาพไม่สมบูรณ์จะมีลักษณะที่ตรงกันข้าม นั่นคือ สมาชิกขาดการอุทิศตนให้กับวัตถุประสงค์ อาจมีบางกลุ่มเฉพาะผู้บริหารเท่านั้นที่มีส่วนร่วมหรือทุ่มเทแรงกายแรงใจให้ จึงเห็นได้ว่า สุขภาพองค์กร มีความสัมพันธ์กับความทุ่มเทในการปฏิบัติงาน(อ้างถึงใน คุณวุฒิ คนฉลาด, 2540, หน้า 9-11)

สภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง ในปัจจุบัน ต้องเผชิญกับปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงในหลายรูปแบบ ทั้งด้านการบริหารจัดการ และปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา เนื่องจากผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ของกรมวิชาการ ปี พ.ศ. 2540 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม เกือบทุกรายวิชาที่ทำการประเมิน และจากรายงานผลการตรวจราชการประจำปีงบประมาณ 2542 ของผู้ตรวจราชการ 12 เขตการศึกษา สรุปว่า คุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับต้องปรับปรุง เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์ต่ำ (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 1) ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องเร่งหาทางแก้ไขโดยด่วน นอกจากนี้โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง ยังต้องดำเนินการปฏิรูปการเรียนการสอน เร่งจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ศึกษาความเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการวัดและประเมินผล ที่มีการปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทำให้บุคลากรต้องรับภาระงานที่หนักทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน งานพิเศษและงานอื่น ๆ (สุรศักดิ์ ศรีธนรินทร์, 2546, หน้า 3-4) ซึ่งภาระงานที่หนักขึ้นนี้ เพราะบุคลากรมีจำนวนน้อยกว่างาน ทำให้บางครั้งบุคลากรขาดความรับผิดชอบและทุ่มเทในงานที่ได้รับมอบหมายอื่นที่นอกเหนือจากการสอน ซึ่งต้องรับผิดชอบอยู่มากแล้ว จากปัญหาที่กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นว่า สุขภาพองค์กรของโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียง อาจอยู่ในสถานะที่ไม่สมบูรณ์

การที่จะจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2545 ครูต้องปรับเปลี่ยนบทบาทใหม่ ต้องเป็นครูเก่ง ครูดี มีความรู้ ความสามารถ มีจิตสำนึกของ

ความเป็นครู ทุ่มเทเสียสละให้กับงานพัฒนาการเรียนการสอนด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครู เพื่อสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นและได้รับการยกย่อง ยิ่งครูยุคใหม่จำเป็นต้องพัฒนาตนเอง ต้องมีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย และมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับภาระหน้าที่ใหม่ ครูต้องรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายของการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคมไทย เพื่อให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก (อรนุช โพชนุกูล, 2545, หน้า 14)

จากสภาพปัญหานานาประการของโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งปัญหาทางด้านการบริหารจัดการองค์กรและปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้อง ตามแนวปฏิรูปการศึกษา ปัญหาความผันแปรด้านเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งโรงเรียนทุกแห่งจะต้องเร่งแก้ไขปัญหานี้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลจะเกิดขึ้น ได้ก็ต่อเมื่อองค์กรนั้นมีความสมบูรณ์ของสภาพองค์กร ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ผู้วิจัยในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของสภาพองค์กร และความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ อยู่ในระดับใด มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผน เพื่อพัฒนาปรับปรุง และเสริมสร้างสภาพองค์กรและความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ให้ดียิ่งขึ้นและสัมพันธ์กับการปฏิรูปการศึกษา ภาวะการเปลี่ยนแปลงและความผันแปรของเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพองค์กรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ และขนาดของโรงเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพองค์กรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ระหว่างความคิดเห็นของครูชายกับครูหญิง
3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพองค์กรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ระหว่างครูที่มีประสบการณ์น้อยกับครูที่มีประสบการณ์มาก
4. เพื่อเปรียบเทียบสภาพองค์กรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ระหว่างครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน

5. เพื่อศึกษาความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ และขนาดของโรงเรียน
6. เพื่อเปรียบเทียบความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างความคิดเห็นของครูชายและครูหญิง
7. เพื่อเปรียบเทียบความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่ากับครูที่มีประสบการณ์มาก
8. เพื่อเปรียบเทียบความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน
9. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษากับความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
10. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครูจากสุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัด และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา อาจใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสุขภาพองค์การของโรงเรียน และอาจใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครู เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำถามของการศึกษาค้นคว้า

1. สุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ และขนาดของโรงเรียน อยู่ในระดับใด
2. สุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างความคิดเห็นของครูชายกับครูหญิง แตกต่างกันหรือไม่
3. สุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่ากับครูที่มีประสบการณ์มาก แตกต่างกันหรือไม่
4. สุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างความคิดเห็นของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน แตกต่างกันหรือไม่
5. ความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ และขนาดของโรงเรียน อยู่ในระดับใด

6. ความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออก
ตามความคิดเห็นของครูชายกับครูหญิง แตกต่างกันหรือไม่

7. ความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออก
ตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์น้อย กับครูที่มีประสบการณ์มาก แตกต่างกันหรือไม่

8. ความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออก
ตามความคิดเห็นของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน แตกต่างกันหรือไม่

9. สุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสัมพันธ์กับ ความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือไม่

10. สุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก สามารถพยากรณ์ความคุ้มค่าในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกได้หรือไม่

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. สภาพองค์กรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก ตามความคิดเห็นของ
ครูชายกับครูหญิง แตกต่างกัน

2. สุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก ตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์น้อยกับครูที่มีประสบการณ์มาก แตกต่างกัน

3. สุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก ตามความคิดเห็นของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน แตกต่างกัน

4. ความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออก ตามความคิดเห็นของครูชายกับครูหญิง แตกต่างกัน

5. ความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออก
ตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์น้อยกับครูที่มีประสบการณ์มาก แตกต่างกัน

6. ความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออก ตามความคิดเห็นของครูที่ปฏิบัติงานใน โรงเรียนขนาดต่างกัน แตกต่างกัน

7. สุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออก มีความสัมพันธ์กับ
ความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออก

8. สุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถสร้างสมการพยากรณ์ความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตเนื้อหา การศึกษาเกี่ยวกับสภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยยึดหลักการ สภาพองค์การของฮอยและซาโบ (Hoy & Sabo, 1997) ซึ่งประกอบด้วยสภาพองค์การ 6 มิติ ดังนี้ 1) เกียรติศักดิ์ศรีของโรงเรียน (Institutional Integrity) 2) ความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน (Collegial Leadership) 3) อำนาจอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน (Principal Influence) 4) การอยู่ร่วมกันของครู (Teacher Affiliation) 5) การสนับสนุนทางทรัพยากร (Resource Support) 6) การมุ่งเน้น วิชาการ (Academic Emphasis) ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับความทุ่มเทในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยยึดหลักของ โลดาห์และเคจเนอร์ (Lodahl & Kejner, 1965, p. 25)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2546 จำนวน 177 โรงเรียน ซึ่งแบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 68 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 74 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 35 โรงเรียน รวมครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 7,209 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 364 คน โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย สถานภาพของครู ดังนี้

3.1.1 เพศ

3.1.1.1 เพศชาย

3.1.1.2 เพศหญิง

3.1.2 ประสบการณ์ในการทำงาน

3.1.2.1 ประสบการณ์ในการทำงานน้อย

3.1.2.2 ประสบการณ์ในการทำงานมาก

3.1.3 ขนาดของโรงเรียน แบ่งออกเป็น

3.1.3.1 โรงเรียนขนาดเล็ก

3.1.3.2 โรงเรียนขนาดกลาง

3.1.3.3 โรงเรียนขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

3.2.1 สภาพองค์การ

3.2.1.1 เกียรติศักดิ์ศรีของโรงเรียน

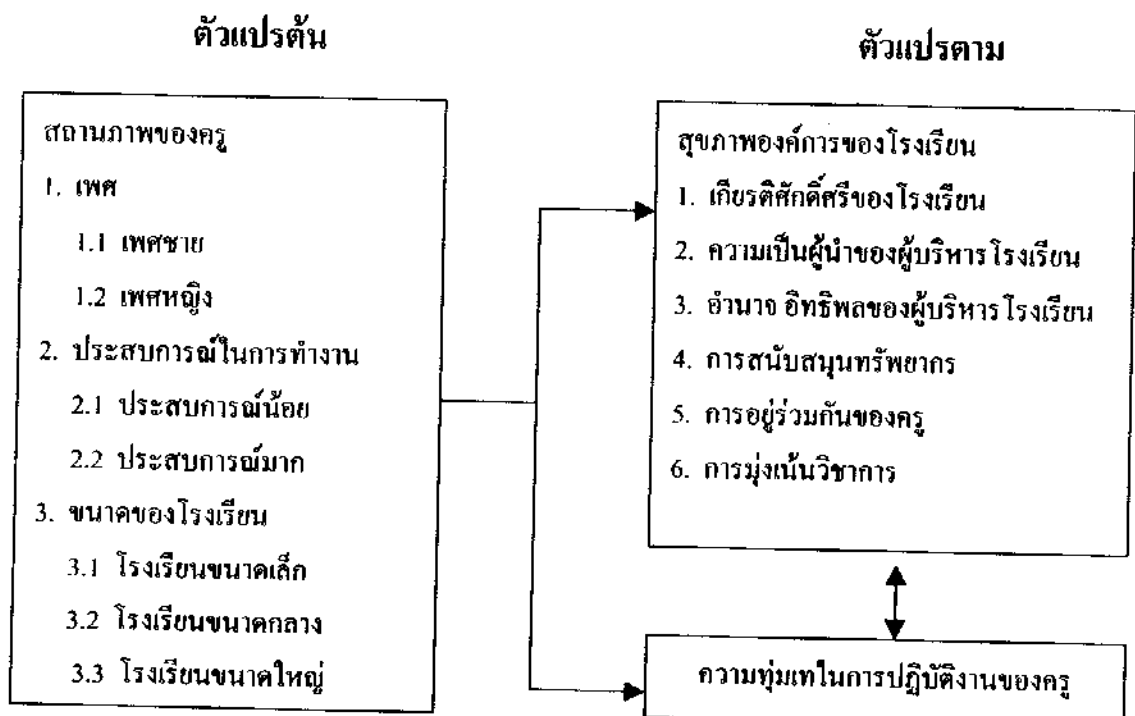
- 3.2.1.2 ความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน
- 3.2.1.3 อำนาจอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน
- 3.2.1.4 การสนับสนุนทรัพยากร
- 3.2.1.5 การอยู่ร่วมกันของครู
- 3.2.1.6 การมุ่งเน้นวิชาการ
- 3.2.2 ความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครู

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เกี่ยวกับสภาพองค์การของ สอช และซาโบ (Hoy & Sabo, 1997) ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัด 6 มิติ ดังนี้

- 1) เกียรติศักดิ์ศรีของโรงเรียน
- 2) ความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน
- 3) อำนาจอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน
- 4) การสนับสนุนทรัพยากร
- 5) การอยู่ร่วมกันของครู
- 6) การมุ่งเน้นวิชาการ

และเกี่ยวกับความทุ่มเทในการปฏิบัติงาน (Job Involvement) ของครูตามแนวคิดของ โลดาห์ลและเคจเนอร์ (Lodahl & Kejner, 1965, pp. 24 – 33) โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับครู ซึ่งจำแนกสถานภาพโดยเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียนที่ครูปฏิบัติงาน เป็นตัวแปรในการวิเคราะห์ข้อมูลรวมทั้งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพองค์การของโรงเรียนกับความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครู ดังกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สุขภาพองค์การของโรงเรียน หมายถึง สภาพหรือลักษณะการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามความคิดเห็นของครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยยึดตามแบบสอบถามและดัชนีบ่งชี้ของ ฮอยและซาโบ (Hoy & Sabo, 1997) ซึ่งประกอบด้วยสภาพหรือลักษณะการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1.1 เกียรติศักดิ์ศรีของโรงเรียน หมายถึง ความสามารถของโรงเรียนในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ปกป้องบุคลากรในโรงเรียนไม่ให้ได้รับแรงกดดันจากชุมชน ผู้บริหาร โรงเรียน ไม่มีข้อบกพร่อง บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเผชิญปัญหาและความยุ่งยากในสังคมได้

1.2 ความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนมีความเป็นมิตร เป็นที่พึ่ง เปิดเผย และสนับสนุน ผู้ใต้บังคับบัญชา พฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับงานและผลสัมฤทธิ์ของงาน มีทัศนคติ และความคาดหวังที่ดีต่อผู้ร่วมงาน กำหนดมาตรฐานและระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน

1.3 อำนาจอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นที่เชื่อถือของผู้บริหารระดับเหนือขึ้นไป และสามารถใช้อำนาจการบังคับบัญชาหน่วยงานได้

1.4 การสนับสนุนทรัพยากร หมายถึง ระดับสถานะการปฏิบัติงานด้านพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารที่มุ่งเน้นการสนับสนุนทรัพยากรทางการบริหาร ของผู้บริหารด้านบุคลากร การเงินและวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อช่วยเหลือให้การดำเนินงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.5 การอยู่ร่วมกันของครู หมายถึง ระดับสถานะการปฏิบัติงานในด้านความรู้สึกที่แสดงออกถึงการยอมรับ เชื่อฟัง เคารพ ศรัทธาต่อผู้บริหาร ตลอดจนการมีส่วนร่วมที่ดีของผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมถึง ความศรัทธาต่ออาชีพ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และการได้รับการยอมรับ

1.6 การมุ่งเน้นวิชาการ หมายถึง การปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนที่มุ่งเน้นให้โรงเรียนมีความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีระบบการบริหารหลักสูตร การจัดบรรยากาศในห้องเรียน การจัดกิจกรรมการจัดสื่อ อุปกรณ์ การนิเทศภายใน การวัดและประเมินผล ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนที่ดี

2. ความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของครู หมายถึง ความมุ่งมั่นของครู โรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้เกิดความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ วัดได้จากความคิดของครูที่ปฏิบัติงานในแต่ละโรงเรียน โดยใช้แบบสอบถาม ที่ได้รับการพัฒนาตามแนวคิดของไลคาห์ลและเคจเนอร์

3. ครู หมายถึง บุคลากรสายผู้สอนที่ปฏิบัติงานใน โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งในการศึกษาวิจัยนี้ จำแนกสถานภาพของครู เพื่อเป็นตัวแปรในการวิเคราะห์ ข้อมูลดังนี้

3.1 เพศ หมายถึง ปัจจัยทางชีวสังคมของครู ซึ่งในการศึกษาวิจัยนี้ประกอบด้วย ครูชาย และครูหญิง

3.2 ประสบการณ์ หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของครูกลุ่มตัวอย่าง ตั้งแต่ วันเริ่มบรรจุรับราชการจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในการศึกษาวิจัยนี้ ใช้ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานของครู กลุ่มตัวอย่างจำนวน 347 คน และได้ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานเท่ากับ 12.59 ปี (การคำนวณค่าเฉลี่ย การปฏิบัติงานมีรายละเอียดในภาคผนวก จ หน้า 132-133) และจำแนกประสบการณ์ของครูเป็น 2 ระดับ ดังนี้

3.1.1 ประสบการณ์น้อย หมายถึง ครูที่ปฏิบัติงานต่ำกว่า 12.59 ปี

3.1.2 ประสบการณ์มาก หมายถึง ครูที่ปฏิบัติงานตั้งแต่ 12.59 ปีขึ้นไป

3.3 ขนาดของโรงเรียน หมายถึง ลักษณะทางกายภาพของโรงเรียนที่ครูปฏิบัติงาน ซึ่งในการศึกษาวิจัยนี้ จำแนกตามจำนวนนักเรียนที่กำหนดเกณฑ์ โดยกรมสามัญศึกษาดังนี้

3.3.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 500 คน

3.3.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนระหว่าง 500 – 1,499 คน

3.3.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คน ขึ้นไป